

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

פולטת שכבת זרע מתי טהורה

(פ"ו א') **משנה:** מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי (לתשמישה), שהיא טמאה? שנאמר¹ "היו נכנים לשלֹטת ימים (אל תגשו אל אשה)" (והפרישה היתה ביום הרביעי, וטבילה בתחילת ליל שבת. נמצא שהצריך לפרוש שלושה ימים כולל יום הפרישה).

(המשך **משנה:**) מנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי (לאחר המילה) שחל להיות בשבת? שנאמר² (באנשי שכם שאלו) "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כְּאֲבִים (ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר)".

(המשך **משנה:**) מנין שקושרין לשון של זהורית (רצועה של צמר אדום) בראש שעיר המשתלח? שנאמר³ "(לכו נא ונזכרה יאמר ה') אם יהיו חטאיכם כשנים כשֶׁלֶג ילבינו (אם יאדימו כתולע כצמר יהיו)".

(המשך **משנה:**) מנין לסיכה שהיא כשתייה ביום הכיפורים? אע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר, שנאמר⁴ "וְתָבֵא כַמִּים בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׁמֹן בְּעֶצְמוֹתָיו" (השוותה סיכה לשתייה).

תנו רבנן: (1) פולטת שכבת זרע ביום השלישי, טהורה. דברי ר' אלעזר בן עזריה⁵. (2) רבי ישמעאל אומר: פעמים שהן ד' עונות, פעמים שהן ה' עונות, פעמים שהן ו' עונות⁶. (3) רבי עקיבא אומר: לעולם חמש (עונות). ואם יצאתה (עברה) מקצת עונה ראשונה נותנין לה מקצת עונה שישית⁷.

(פ"ו ב') אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן: זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא. אבל חכמים אומרים: [שש] (וגירסת הגאונים והרמב"ם: **שלוש**)⁸ עונות שלמות בעינן.

אמר רב חסדא: מחלוקת שפירשה (שכבת הזרע) מן האשה. אבל פירשה מן האיש (על הבגד), טמאה כל זמן שהיא לחה (אע"פ שעברו כמה ימים. אבל כשיבשה אינה מטמאה, כיוון שאינה ראויה להזריע).

(פ"ו א') אמר רב הונא: ישראל קדושים הן, ואין משמשין מיטותיהן ביום. אמר רבא: אם היה בית אפל, מותר.

1. שמות יט, טו.
2. בראשית לד, כה.
3. ישעיהו א, יח.
4. תהילים קט, יח.
5. כגון ששמישה בחמישי ופלטה שכבת זרע בשבת (טהורה), לא שנא שמישה תחילת ליל חמישי דאישתהי ארבע עונות שלמות - ליל חמישי וחמישי ליל ששי וששי; לא שנא שמישה יום חמישי עם חשיכה - דלא אישתהי אלא מקצת חמישי וליל ששי וששי, דליכא אלא שתי עונות שלמות; העונה - או יום או לילה. רש"י. לפי הרמב"ם (מקוואות חג) סובר ראב"ע שהפרישה היתה בליל חמישי, וטבלו בתחילת ליל שבת. ושהו שלוש עונות שלימות. וסובר ראב"ע כדברי חכמים בסמוך, וכגירסת הגאונים, שסוברים **שלוש** עונות שלימות בעינן.
6. שסובר שהפרישה היתה ביום רביעי, ויש שלא פירשו עד סוף יום רביעי, וטבלו בתחילת ליל שבת, ונשארו ד' עונות שלמות. ואם שימשה בתחילת ליל רביעי בין השמשות, הן שש עונות. ע"פ רש"י. אמנם ראה ברמב"ם (פיה"מ מקוואות הנ"ל) שביאר אחרת.
7. וסובר שהופרשו בשחרית של יום רביעי. וטבלו בליל שבת. שהקפידה תורה על משך זמן של 5 עונות, ולא על ימים.
8. הגהת הגר"א. ובביאורו (יו"ד קצו, יא) כתב שכן כתב הר"ה שכן הגי' בספרים המדויקים, וכ"ה בירושלמי.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ואמר רבא: תלמיד חכם מאפיל בטליתו, ומותר.

שיטות הראשונים

פולטת שכבת זרע: הגמרא **בנדה** (ל"ג א', מ"ב א') דנה אם פולטת שכבת זרע רואה הויא (שנחשב כאילו יצא ממנה ממש), או נוגעת הויא (נחשב כנוגעת בשכבת זרע). ונפקא מינה לסתור (ספירת ז' נקיים. שלמאן דאמר רואה, סותרת יום אחד מהנקיים). ומסיק, דרואה הויא, וסותרת ספירתה.

פולטת שכבת זרע, האם רק שכבת זרע דזב: מסקנת הסוגיא בנדה, דפולטת שכבת זרע רואה הויא (וסותרת יום אחד ממנין ז' נקיים של זבה). דעת **רבינו תם**, דלא מבעיא לן, אלא בשכבת זרע דזב, שסותר בבוועלה יום אחד, ומשום צחצוחי זיבה?
ותוספות ורא"ש דחו דבריו, דבכל פולטת איירי. וכן משמע מסתימת השו"ע¹⁰.

האם סותרת לטהרות או אף לבעלה: דעת **ראב"ד**, שלא אמרו פולטת שכבת זרע שסותרת, אלא לטהרות בלבד; אבל לבעלה אינה סותרת¹¹. ודעת **ר"י**, **התרומה**, **רמב"ן**, **רבינו יונה**, **רשב"א**, **רא"ש**, **וריטב"א**, שאף לבעלה איתמר¹². וכן מטים דברי **רמב"ם**. וכן פסק השו"ע¹³.

הפולטת שכבת זרע, ממתי מתחילה לספור שבעה נקיים: דעת **רא"ש ורוב הראשונים**, שעד ו' עונות לשימושה דינה כשכבת זרע¹⁴. דעת **רמב"ם ואור זרוע**, שעד ג' עונות לשימושה¹⁵. ודעת **מהרי"ל ותרומת הדשן**, שיש להוסיף עוד יום אחד אחר השש עונות, מחשש שמא תטעה אם שימשה קודם בין השמשות או אחריו¹⁶. **והשו"ע** פסק **כרא"ש ורוב הראשונים**. **והרמ"א** החמיר **כתרומת הדשן**¹⁷.

9. אבל בשכבת זרע דטהור, פשיטא דלא הויא רואה כלל (כן הוא בחידושי רשב"א וריטב"א בשם רבינו תם. ומבואר מדבריהם, דלרבינו תם בנבעלת לטהור, לא רק שאינה סותרת, אלא אין עליה דין רואה לטמא בפנים כבחוף ולטמא במשהו), דאפילו בבוועלה אינו סותר ואין דינו אלא כנוגע (והוא ראשון לטומאה), ודיה כבוועלה. מבואר שדעת רבינו תם, שאם בא עליה טהור אינה סותרת אף לטהרות, ואם בא עליה זב, סותרת אף לבעלה.

10. יו"ד קצו"א. ראה מקורות להלן.

11. מדאמר (ל"ז א') גבי דם קושי דבר הגורם סותר ושאין גורם אינו סותר. ופולטת אינה גורמת טומאה לבעלה אינה סותרת לבעלה. וכתבו רמב"ן (סוד"ה הא) ורשב"א (תוה"ב, ב"ז, ש"ה, עמ' שלז) שאף **סברת הגאונים והרי"ף נראית כראב"ד**, שלא חששו להזכיר את הדין שפולטת שכבת זרע סותרת, ומשמע שהבינו שהוא רק לטהרות, ואינו בזמן הזה. וראה ב"י (יו"ד סוס"י קצו, ד"ה והרשב"א) מש"כ בזה לדחות דיוקם.

12. וכתב הרמב"ן דבדואי שדברי הראב"ד היו מכריעין בטעמן, שכל שאינו גורם אינו סותר ולא מצינו לובן באשה לבעלה, אלא שיש לבעל דין לחלוק ולומר שלא נתנה תורה דבריה לשעורין, וכיון דסתרה לטהרות סותרת לבעלה דנקיים מכל ראה דטומאה בעינן. וקראי נמי דייקי דכתיב ואחר תטהר וביום השמיני תקח לה וגו', ולפי מדה זו יש שטהורה בשביעי לביתה ובשמיני עדיין סופרת.

13. יו"ד קצו"א. **ומדברי הגר"א** (ס"ק לא) **נראה דנוטה מעיקר הדין לדעת ראב"ד**. מקורות - רמב"ם (הל' איסורי ביאה וטז. כ"כ רמב"ן ור"ן בדעתו). ראב"ד (הו"ד בראשונים). תרומה (הל' נדה, ס' צה); רמב"ן (נדה ח' מ"ב א', ד"ה הא דבעא מיניה). ר"ן (נדה ח' מ"ב א', ד"ה ומדמסקינן). רבינו יונה (הו"ד ברשב"א ורא"ש). רשב"א (תוה"ב, ב"ז, ש"ה, הוצאת מוסד הרב קוק עמ' שלז). רא"ש (נדה ד, א). ריטב"א (נדה ח' מ"ב א', ד"ה פולטת).

14. שהלכה כחכמים (לפי גירסתם בסוגיא כאן) לחומרא.

15. כגירסתם בדעת חכמים (בסוגיא בשבת) וכרבי אלעזר בן עזריה.

16. לפי הגירסה בדעת חכמים שש עונות.

17. יו"ד קצו"א. וכתב הב"י: "וכל דברים אלו חומרות יתירות הן, ואין להם סמך בגמרא לגבי הדין". **ומדברי הגר"א** (ס"ק לב) **נראה שמכריע לקולא, שאפשר לספור ז' נקיים לאחר ג' עונות** (וכ"כ בפסקי הגר"א). עוד כתב הב"י **שדוקא אם שימשה, אבל אם לא**

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הרוצה להפסיק בטהרה מיד: כתבו הראשונים, שאשה ששימשה מיטתה וראתה דם ופסקה, ורוצה להפסיק בטהרה מיד, כדי להתחיל לספור שבעה נקיים למחרת, תקנח עצמה היטב באותו מקום במוך, או תרחץ במים חמים, והם יפליטו הזרע¹⁸. וסמ"ק כתב שאין אנו בקיאים בזה. והשו"ע¹⁹ פסק כראשונים. והרמ"א כתב בשם יש אומרים כסמ"ק, ושכך נהוג.

אסור לאדם שישמש מיטתו ביום, ואם היה בית אפל, מותר: רמב"ם השמיט דין זה. ורי"ף, ראב"ד, ורא"ש פסקוהו. וכן פסק השו"ע²⁰.

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות נדה, סימן קצו)

יא. הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה, אם הוא תוך ו' עונות לשמושה סותרת אותו יום. לפיכך המשמשת מטתה וראתה אחר כך ופסקה, אינה מתחלת לספור שבעה נקיים עד שיעברו עליה ו' עונות שלמות שפא תפלט; לפיכך אינה מתחלת לספור עד יום ה' לשמושה, כגון אם שמשו במוצאי שבת אינה מתחלת לספור עד יום ה', דקדמא לן אין שכבת זרע מסריח עד שיעברו עליו ששה עונות שלמות מעת לעת; ואם שמשו במוצאי שבת ופלטה ליל ד', קדם עת שמושה במוצאי שבת, עדין היא עומדת בתוך עונה ששית לשמושה וסותרת, הלכך יום ה' יהיה ראשון לספירתה. **הגה:** ותפסק יום ד' לעת ערב, ויום ה' עולה למנן. ויש שכתבו שיש להמתין עוד יום אחד, דהינו שלא תתחיל למנות עד יום הששי והוא יהיה יום ראשון לספירתה, דחישין שפא תשמש ביום ראשון בין השמשות ותסבר שהוא יום, ואפשר שהוא לילה, ואם תתחיל למנות מיום חמישי יהיה תוך ששה עונות לשמושה, על כן יש להוסיף עוד יום אחד, דמעשה אי אפשר לבוא לידי טעות (ת"ה סימן רמ"ה והאגור בשם מהרי"ל ושו"ד וכן כתב מהרא"י ומהרי"ק שרש ל"ה), וכן נוהגין בכל מדינות אלו, ואין לשנות. ויש נשים שנהגו להחמיר עוד להמתין עד שבעה ימים (שם בת"ה), ואין טעם בדבר והמחמיר יחמיר, והמקל נשכר להקדים עצמו למצוה. ויש שכתבו שעכשו אין לחלק בין שמשו עם בעלה ללא שמשו, וכל אשה שרואה, אפלו כתם, צריכה להמתין ה' ימים עם יום שראתה בו ותפסק לעת ערב ותספור ז' נקיים (שם בת"ה בשם אור זרוע ומהרי"ק) וכן נוהגין במדינות אלו ואין לשנות (סה"ת וסמ"ג).

יג. האשה ששמשו מטתה וראתה אחר כך ופסקה, ורוצה לספור מיום מחרת ראיתה, תקנח יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד להפליט כל הזרע או תרחץ במים חמים והם יפליטו כל הזרע.

- שימשה אינה ממתנת כלל.** ואם שימשה יום או יומיים קודם ראייתה משלמת עליהם ארבעה ימים מיום שימושה, ובחמישי לשימושה מתחלת לספור. **והרמ"א החמיר** על פי תרומת הדשן בשם אור זרוע, שאף אם לא שימשה צריכים להמתין, דלא פלוג רבנן. 18. כדתנן (מקוואות, ח"ד) האשה ששימשה וירדה וטבלה ואחר כך כיבדה הבית, הרי היא כאילו לא טבלה, ומשמע, הא אם כיבדה הבית קודם טבילה, תו לא חיישינן לפליטה. וביבמות (ס"ט ב') בת כהן שנישאת לישראל, ומת בעלה, טובלת ואוכלת בתרומה לערב. והרי אמרינן (נדה מ"א ב') שכל שלושה ימים אסורה לאכול בתרומה, שאי אפשר לה שלא תפלוט! אלא ודאי הא דיבמות כשכיבדה את הבית.
19. יו"ד קצו"ג. וכתב הב"י דמדברי הרשב"א (תורת הבית הקצר) משמע דתרתיו בעינן, כיבוד ורחיצה בחמין, כדי לצאת ידי כל ספק. ובכל זאת פסק בשו"ע שיכולה לקנח יפה במוך או בגד, או לרחוץ במים חמים, ולא הצריך שניהם ביחד, דסבירא ליה שדברי הרשב"א נאמרו בתור עצה טובה, ולא מן הדין.
- מקורות - תוספות (נדה מ"א ב', ד"ה פולטת). התרומה (הל' נדה, ס' צה). רוקח (הל' נדה, ס' שיז). מהר"ם רוטנבורג (שו"ת דפוס פראג, ס' תרלב). רשב"א (תוה"ב, ז"ה, הוצאת מוסד הרב קוק עמ' שלט). רא"ש (נדה ד, א). הגהות מיימוניות (הל' איסורי ביאה, וטז אות ב). מרדכי (שבועות פרק ב, ס' תשלז). אגודה (מסכת נדה פרק ד בשם התרומה). מאירי (נדה מ"ב א', ד"ה בתוספות). וכל שכן לדעת הרמב"ן, הסובר אפילו הילוך מפליט הזרע. סמ"ק (מצוה רצג).
20. או"ח רמ"א. מקורות - רי"ף (עירובין פ"י, ל"ג ב' דפי הרי"ף). ראב"ד (בעלי הנפש, שער הפרישה ב, ח). רא"ש (עירובין י"ג).

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הגה: וְגַם אֹמְרִים דָּאִין אֲנִי בְּקִיָּאִין בְּזִמְנֵי הָאָה וְאִין לְסַמֵּךְ עַל זֶה (הגהות מ'מונ' פ"ו וסמ"ק), וְהָכִי נִהוּג דְּהָרִי כְּבֵר נִתְבָּאֵר שְׁאֲנִי נוֹהֲגִין לְהַמְתִּין אֲפֹלוּ לֹא שְׁמַשָּׁה כָּלֵל, כְּדִי שְׁלֹא לְחַלֵּק בֵּין סְפִירָה לְסְפִירָה, כֹּל שֶׁכֵּן בְּכֹהֲאִי גִּוְנָא; וְכָל הַפּוֹרָץ גָּדֵר בְּדִבְרֵים אֵלוּ בְּמָקוֹם שֶׁנִּהְיָ לְהַחְמִיר, יִשְׁכַּנּוּ נָחֵשׁ.

(אה"ע, הלכות אישות, סימן כה)

ה. אֲסוּר לְאָדָם לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ לְאוֹר הַנֵּר, וְאֲפֹלוּ עַל יְדֵי הָאֲפֵלֶת טְלִית. הָרִי שֶׁהִיָּתָה שִׁבְתָּ, וְלֹא הָיָה לוֹ בֵּית אַחֵר, וְהָיָה הַנֵּר דְּלוּק, לֹא יִשְׁמַשׁ כָּלֵל. וְכֵן אֲסוּר לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בַּיּוֹם, שֶׁעֲזוּת פָּנִים הִיא לוֹ. (ועי' בְּאַרְחֵ חַיִּים ס' ר"מ סעיף י"א וס' שט"ו סעיף א').

(או"ח, הלכות צניעות, סימן רמ)

יא. אֲסוּר לְשַׁמֵּשׁ לְאוֹר הַנֵּר אֶף עַל פִּי שְׁמַאֲפִיל בְּטְלִיתוֹ. **הגה:** אֲבָל אִם עוֹשֶׂה מַחְצָה גְבוּהָ עֲשֶׂרָה לִפְנֵי הַנֵּר (הגהות מ'מונ' פ"ג מהל' י"ט), אֶף עַל פִּי שֶׁהָאוֹר נִרְאָה דֶּרֶךְ הַמַּחְצָה, כְּגוֹן שֶׁהִפְסִיק בְּסִדֵּין, שְׂרִי. כֵּן נִרְאָה לִי מִדְּבָרֵי רַש"י בְּפֶרֶק ב' דְּמַסְכַּת בִּיצָה (דף כ"ב). גַּם אֲמַרְיִן הֵתֵם דְּשָׂרִי כְּשִׁכּוּפָה כְּלִי עַל הַנֵּר; וְאִם מִתֵּר לַעֲשׂוֹת מַחְצָה זֹאת בְּשִׁבְתָּ, ע"ל רִישׁ ס' שט"ו. וְכֵן אֲסוּר לְשַׁמֵּשׁ בַּיּוֹם, אֲלֹא אִם כֵּן הוּא בֵּית אֲפֵל. **הגה:** וְתִלְמִיד חָכָם מֵאֲפִיל בְּטְלִיתוֹ וְשָׂרִי (טור).